

De sponsors tot en met 2021

Bouwman Arnhem BV, Hijzen
Buro Gom, Grafische vormgeving
Buro SBH, Architecten
Coers en Roest, Drukkers
DAT Reinigers
De Goede, Visuele communicatie
Dusseldorp Infra BV
Fa. Johan Rap, Landschapsbeheer
Fa. P. Derks, Uitzonderlijk transport
Michel Lammerse Photography
Gebra-infra
GelreSign, Signing
Helldorfer, Lasbedrijf en scheepsbouw
IJsselbeton CV
Int. Transportbedrijf Hermsen
Kokke, Designer
Kondor Wessels Projecten
Maatwerk, Passend schoolmeubilair
Melis Internationaal Transport BV
Misti, Scheepskranen en spudpalen
Monolyt, Interieur en Design
Pasmaan, Motoren en aggregaten
Peters Maritiem
Scheepsreparatiebedrijf Arnhem
Scheepswerf Bennik BV
Scheepvaartwinkel Marine

Semplonius, Technisch adviesbureau
Snelle Koppen, Grafisch ontwerp bureau
Van de Beek, Bouwadvies
Van der Velden, Rioleringsbeheer
Van Dijke Maritime
Van Eijck, Berging
Vink, Kunststoffen
Watersportcentrum Arnhem

Met dank aan

Bewoners Haven van Coers
De Onganse
Dullertstichting
Gelderse Smalspoor Stichting
Gemeente Arnhem
Het Burger en Nieuwe Weeshuis
Provincie Gelderland
Stichting Bijzondere Noden
Familie Prins

Partners

REA-college
Stichting Hugo Grotius
Stichting Anders J. Goedkoop
Stichting Historische Schepen Arnhem
Stichting Touchstones

Uitgave van: Stichting Stadsblokkenwerf, april 2023

Tekst en interviews: Jan Trooster en Heleen Drijver

Redactie: Rob van Otterloo + en Gonnie Egging

Foto's: Cees Mooij, Herman van Ommen, Michel Lammerse, Hans Nijenhuis, Francis Pierik, Henk Schrier, en Jan Trooster

Grafische vormgeving: Jeroen Reith/Buro Gom

EEN MUSEALE SCHEEPSWERF IN ONTWIKKELING

VERSLAG TOT EN MET 2021

INHOUD

INLEIDING	3
VOORGESCHIEDENIS	5
STADSBLOKKENWERF VAN START	8
VAN GEBIEDSVISIE NAAR MASTERPLAN 'DE EILANDEN'	10
DE STADSBLOKKENWERF IN DE GEBIEDSONTWIKKELING	11
ONTWIKKELING STADSBLOKKENWERF 2015 T/M 2021	13
WERF EN TERREIN	14
WERFKRAAN	16
STAD WOERDEN	17
REA-COLLEGE	18
HUGO GROTIUS	18
HET PONTJE ASM1	19
WERFPAVILJOEN	20
PR EN ACTIVITEITEN	22
ORGANISATIE	23

IN LEI DING

Vanaf 2015 is de Stadsblokkenwerf ontwikkeld aan de Nederrijn in Arnhem. Deze publicatie gaat over de ontstaansgeschiedenis. Een bijzondere geschiedenis van een groep vrijwilligers, ondersteund door Arnhemse bedrijven, die op een unieke locatie een toonaangevend project heeft weten te ontwikkelen. En dat zonder structurele subsidies. Een project, waar tientallen vrijwilligers hun hart aan verpand hebben, dat door Arnhemmers in hoge mate wordt gewaardeerd en waar jongeren die in het reguliere onderwijs stranden, vakkennis en arbeidsritme opdoen. Zowel het pontje, dat vanaf de Rijnkade naar de Stadsblokkenwerf vaart als het Werfpaviljoen, waar velen van het uitzicht op de Rijn genieten, zijn inmiddels niet meer weg te denken uit onze stad.

VOOR GE SCHIE DE NIS

Van 1889 tot 1978 was op Stadsblokken aan de Nederrijn, op de zuidelijke oever de roemruchte scheepswerf Arnhemse Scheepsbouw Maatschappij (ASM) gevestigd. Deze periode is geboekstaafd in het boek "Het Kloppend Hart" (Boekschap/2011).

Sinds de ontmanteling en de sloop van de werf in 1978 is de grond verschillende keren van eigenaar gewisseld. Plannen om in het gebied woningbouw te ontwikkelen, haalden het keer op keer niet. Ondertussen ontwikkelde het gebied zich tot een groene oase waar bevers, lepelaars en ijsvogels te vinden zijn; populair bij zoonanbidders en wandelaars, maar ook bij daklozen en drugsverslaafden.

Vanaf 2000 verwierf projectontwikkelaar Phanos de grond van de voormalige ASM en een groot deel van Meinerswijk met het plan hier grootschalige woningbouw te realiseren. De gemeente hield dat plan af, mede onder druk van veel Arnhemmers en Rijkswaterstaat.

Onder aanvoering van wethouder Jansen werd in augustus 2010 een participatietraject ingezet met als doel een breed gedragen visie te ontwikkelen voor het gebied Stadsblokken-Meinerswijk. Een visie die ten grondslag zou komen te liggen aan een nieuw bestemmingsplan. De verhouding tussen Phanos en de gemeente liep averij op toen de visie in de richting ging van de ontwikkeling van een nieuw natuurgebied, nagenoeg zónder woningbouw. Een dieptepunt in het conflict vormde het besluit van Phanos om *alle* woonboten uit de ASM-haven te verwijderen.

Kees van 't Hoff, bewoner van de Rosandepolder en eigenaar van een historisch zeilend vrachtschip: *"Ik was geïnteresseerd in dat gebied en raakte betrokken bij een discussie met milieugroeperingen in de Watermolen. Mijn idee om een museale scheepswerf in de ASM-haven te vestigen viel bij die partijen in goede aarde. Waarschijnlijk zag men het ook als een buffer tegen mogelijke woningbouw in het gebied. Ik werd aangemoedigd het plan verder te ontwikkelen. Hiervoor heb ik in 2006 de werkgroep ASM Museumwerf opgericht."*

In 2007 sloot deze groep zich aan bij de Stichting Historische Schepen Arnhem (SHSA) die een deel van de Rijnkade in gebruik had ten behoeve van Historische Schepen en trad Kees toe tot het bestuur.

Woonschepen in de ASM-Haven.

De werkgroep trad in overleg met de gemeente, Phanos, de Raadsfracties en Rijkswaterstaat. Kees: *"In 2010 hadden we een ondernemingsplan voor de ASM-museumwerf rond de hele ASM-haven, compleet met maquette en artist impression. Tijdens de Kadedagen 2011 verbeeldde we een werfloods die we hadden opgetrokken met bamboe. We kregen veel bijval, maar door gebrek aan middelen en medewerking van de grondeigenaar is dit op een dood spoor beland. Zeker toen in de gebiedsvisie nagenoeg geen ruimte overbleef voor woningbouw werd door Phanos alles stilgelegd, er mocht geen schop de grond in."*

Deze activiteiten leverden niet direct een concreet resultaat op maar bleken van groot belang omdat daarmee een voedingsbodemp was gelegd voor de planvorming van de Stadsblokkenwerf. De leden van de werkgroep namen actief deel aan het burgerparticipatietraject gebiedsvisie. Kees: *"Er kwamen uiteindelijk drie voorkeursvarianten uit en in twee daarvan stond de historische scheepswerf ingetekend bij de ASM-haven."* Het idee werd uiteindelijk in de gebiedsvisie opgenomen die op 23 april 2012 door de gemeenteraad werd vastgesteld.

Als gevolg van de kredietcrisis was Phanos inmiddels op 1 januari 2012 failliet verklaard waardoor tientallen projecten in het land, waaronder Stadsblokken-Meinerswijk, onder beheer kwamen van curator mr C. de Jong uit Utrecht.

Curator biedt stad Meinerswijk aan

Curator Phanos is bereid om Arnhemse stadspolder gratis aan gemeente over te doen als hij er genoeg geld kan verdienen.

door Marco Bouman

Arnhem kan Meinerswijk uit de failliete boedel ontwikkelen en grond kopen. Zonder een cent waarde is dat de door enkele in- en uitwoners een bepaald

de opbrengst kan genereren. Dat zegt Arnhemmer Frank Donders namens Phanos-curator Cees de Jong en SNS Property Finance, de partij die Phanos in 2006 leningen verstrekke voor de aankoop van grond in Meinerswijk. Toen nog met ideeën voor grootschalige woningbouw in het gebied.

Daarvan is anno 2013 geen sprake meer, bezweert Donders. „Er is nu een andere eigenaar en daarmee een andere situatie. Het gaat niet meer om winstmaximalisatie, zoals bij Phanos' plan." De Arnhemse gemeenteraad legde in 2012 in een gebiedsvisie vast dat Meinerswijk en Stadsblokken groen moeten blijven. Daar zou de stad op een aantal punten van moeten afwijken om tot een overeenkomst met de curator te kunnen komen over Meinerswijk.

Vervolg op pagina 26
"Nu het moment voor sluiten deal"

Bamboe loods op strand.

Om de verhouding met de gemeente en de stad te verbeteren, startte hij een charmeoffensief. De curator verklaarde dat er niet getornd zou worden aan de gebiedsvisie en hij gaf Arnhemmers, in afwachting van de verdere planvorming, de gelegenheid initiatieven van maximaal vijf jaar te ontplooiën in het gebied. De werkgroep ASM-museumwerf van de SHSA werd nieuw leven ingeblazen. Jan Trooster, dan nog voorzitter van de SHSA, trad toe tot de uitgedunde werkgroep en in 2013 werd in overleg met de curator en de gemeente een plan ontwikkeld. De werkgroep stelde voor om op tijdelijke basis te komen tot een kleinschalige, historische scheepswerf op een beperkt deel van de fundamente van de oude scheepswerf. Concreet werd gedacht aan het hergebruik van een langshelling, het plaatsen van een loods, het plaatsen van een oude werfkraan, het inrichten van een bescheiden horeca-functie en het inzetten van een pontje naar de Rijnkade.

De gemeente was warm voorstander en heeft het project ondersteund met een beperkte startsubsidie. In september 2014 werd het Projectplan ASM-werf gepresenteerd, en verscheen er een artikel in de Gelderlander.

De werkgroep werd omgevormd tot een stichting in oprichting. Kees: *"We hebben toen voor de naam Stadsblokkenwerf gekozen om duidelijk te maken dat het om een kleinschalig plan ging en niet om de terugkeer van de oude ASM-scheepswerf."*

De stichting i.o. ging in onderhandeling met de curator en de gemeente. Toen de curator bij nader inzien de tijdelijke toestemming terugbracht naar 3 jaar leek het toch al krankzinnige plan om een scheepswerf voor 5 jaar op te richten ten dode opgeschreven.

Jan Trooster: *"We zagen het niet meer zitten. Als we na 3 jaar de boel zouden moeten opbreken zouden we met een financieel debacle blijven zitten, maar gelukkig gaf de gemeente toen een extra garantiesubsidie. We wilden ons niet uit het veld laten slaan want we hadden de hoop dat onze museale scheepswerf een plek zou krijgen in de verdere ontwikkelingen in het gebied. We kregen zo de kans onszelf te bewijzen. Krankzinnig, dat was het misschien wel. Maar ik dacht dat dit misschien de reden is geweest dat we überhaupt een kans kregen. Als het eenvoudig was geweest zouden we als vrijwilligersclubje echt geen kans hebben gemaakt."*

Er werd een gebruiksovereenkomst voor drie jaar opgesteld. (maart 2015-februari 2018). Hierbij werden geen toezeggingen gedaan over het vervolg. Jan: *"De curator moet zich aan de wet houden en kan geen verdergaande verplichtingen aangaan. Ondanks dat de overeenkomst nog niet door de curator was getekend mochten we van start gaan."*

Na een uitgebreide raadpleging van de achterban – uit de kring van de Stichting Historische Schepen en beoogde sponsors – en de omwonenden in de Haven van Coers werd besloten het plan voor de historische scheepswerf door te zetten.

Jan Trooster in Gemeenteraad.

Op 12 februari 2015 richtten de twee overgebleven leden van de werkgroep, Kees van 't Hoff en Jan Trooster, de stichting Stadsblokkenwerf op met een veelzijdige doelstelling, vastgelegd in de statuten. *De stichting Stadsblokkenwerf ontwikkelt een kleinschalige, historische scheepswerf op de fundamenten van de oude ASM-scheepswerf.*

STADSBLOKKENWERF VAN START

Oprichters Jan Trooster en Kees van 't Hoff.

Doelen van de stichting zijn:

- Historisch: oude scheepsbouwindustrie zichtbaar maken;
- Cultureel: oude ambachten in stand houden;
- Sociaal: zinvolle activiteiten bieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt;
- Educatief: leerwerk-plekken bieden, vooral aan jongeren;
- Algemeen: aantrekkingskracht van het gebied vergroten voor onder meer de Arnhemmers.

Eind 2014 ging een klein groepje vrijwilligers aan de slag. Het terrein werd toegankelijk gemaakt. Bedrijven werden benaderd om de start van de werf met bijdragen in natura mogelijk te maken. Op voorhand hadden vrijwillige geldschieters een historische werfkraan, een romneyloods en een als pont geschikte sleepvlet gekocht.

Jan: *"Ik vond het heel bijzonder dat de sponsors en de omgeving van begin af aan meededen! Van de burens mochten we een waterslang aanleggen, stroom kwam via de oude stroomkast van de woonboten. Afvalwater werd opgevangen in een tank afkomstig van de gierwagen van een boerderij, die nog steeds trouw wordt leeggemaakt door rioleringsbedrijf van de Velden. We legden stelconplaten en looppaden aan."*

Er kwam een eenvoudig zomerterras. Hiervoor werd een zeecontainer gekocht zodat een start kon worden gemaakt met de verkoop van koffie en fris. Via Marktplaats werd een wc-wagen aangeschaft die door bewoners van de Rosandepolder werd opgeknapt.

Het terrein voordat we begonnen.

Zomerterras beginfase.

De werkvlet uit IJmuiden werd eveneens opgeknapt en op 22 april 2015 te water gelaten. De gemeente stelde het historische schipdeel van de oude Arnhemse schipbrug beschikbaar om het eerste jaar dienst te doen als opstapponton voor het pontje aan de Rijnkade. Met Rijkswaterstaat werd een plek gezocht om te kunnen aanleggen bij de Stadsblokken. Het kribvak was ernstig dichtgeslibd waardoor bij de meeste waterstanden niet voor de Stadsblokkenwerf of in de havenmonding kan worden aangelegd. Jan: *"We kregen een oude aanlegsteiger voor de zuidkant cadeau. De critici vroegen zich af: waar gaat het pontje naar toe? Er is daar niets te zien! Maar het eerste jaar gingen al heel veel mensen mee. De organisatie met vrijwilligers liep als een trein."* Meteen in het eerste seizoen werkte de Stadsblokkenwerf mee aan evenementen, bijvoorbeeld de eerste productie van het Cirque de la Liberté (STROOM). Vele honderden bezoekers namen het pontje naar de overkant.

Vele passagiers op kade bij pontje.

Doop ASM.

In de loop van de tijd werden vier commissies opgericht: Werfcommissie, Pontjescommissie, Paviljoencommissie en de PR-commissie. Via mond tot mondreclame en via de vacaturebank van de Vrijwilligerscentrale werden vrijwilligers aangetrokken. Al snel telde de Stadsblokkenwerf 50 vaste vrijwilligers. Van meet af aan is samengewerkt met het REA college. Tientallen jongeren die in het reguliere onderwijs vast waren gelopen, hebben daardoor leerwerkervaring opgedaan op de Stadsblokkenwerf.

VAN GEBIEDSVISIE NAAR MASTERPLAN 'DE EILANDEN'

Ondertussen gingen de ontwikkeling van het gebied door. In opdracht van de curator werd de gebiedsvisie omgezet in het masterplan 'De Eilanden'. In juni 2014 werd het gepresenteerd in architectuurcentrum CASA. Kort geformuleerd: Er komt een aaneengesloten natuurgebied en op de locatie van de voormalige steenfabriek bij de Praets en rondom de havens op Stadsblokken worden woningen gebouwd. Jan: "Voor ons was van groot belang dat de historische scheepswerf ook in het plan werd opgenomen."

Het plan om toch woningen in het gebied te gaan bouwen sloeg in als een bom. Veel deelnemers aan het participatieproces gebiedsvisie voelden zich bedrogen. Omwonenden en natuur- en milieuorganisaties sloegen alarm. Daar schrokken wij ook wel van. Wat zou die woningbouw gaan betekenen voor ons project? In die fase hebben we raadsleden uitgenodigd en het probleem voorgelegd. Woningen direct naast een scheepswerf zou problematisch kunnen worden in verband met de geluidsoverlast. Een raadsmeerderheid bleek toch bereid om het plan met woningbouw een kans te geven. Het was goed dat we al begonnen waren en het pontje al een groot succes was. De teneur in de politiek was dat de Stadsblokkenwerf wel zou moeten blijven. We waren er duidelijk in geslaagd om ons op het juiste moment te profileren waardoor we in de plannen werden meegenomen."

Eind 2015 kwam het bericht dat de gronden waren opgekocht door Kondor Wessels Projecten (KWP) uit Rijssen. KWP maakte bekend het masterplan te zullen uitvoeren inclusief de overdracht van de natuurgronden "om-niet" naar de gemeente. Ook het plan voor een historische werf zou kunnen worden uitgevoerd.

Jan: "Toen het masterplan uiteindelijk in de raad met een ruime meerderheid werd bekrachtigd, was voor ons duidelijk dat we als Stadsblokkenwerf buiten de politieke discussie moesten blijven. We hadden de steun van de grondeigenaar en de gemeente nodig maar ook de sympathie van degenen die pertinent tegen de woningbouwplannen zijn, waaronder onze burens in de Haven van Coers. Een beetje een spagaat, waarbij je het hoofd koel moet zien te houden. We richtten ons vanaf dat moment alleen op die aspecten die direct in het verlengde van ons project lagen."

DE STADSBLOKKENWERF IN DE GEBIEDS-ONTWIKKELING

Nadat KWP de gronden had gekocht werd het overleg met de Stadsblokkenwerf opgestart. Op 7 april 2016 werd de gebruiksovereenkomst (2015/2018) die nog niet door de curator was geaccepteerd alsnog feitelijke ondertekend in de pas opgerichte loods op de Stadsblokkenwerf. Vanaf 2019 werd de gebruiksovereenkomst jaarlijks verlengd.

Vanaf de aankoop van de gronden kreeg KWP het voortouw wat betreft de ontwikkeling van het gebied. Het waren spannende tijden en de gemoederen in Arnhem liepen hoog op. Tegenstanders van woningbouw beriepen zich op de uitkomsten van het participatieproces waarin nauwelijks plaats was gemaakt voor woningbouw. Ze wisten een heus referendum af te dwingen. Er was een opkomst van 24,1% waarvan de meerderheid (64,7%) koos voor het masterplan de Eilanden, met daarin enkele honderden woningen.

De voorbereidingen van het bestemmingsplan konden doorgaan en op 16 december 2020 stelde de gemeenteraad het bestemmingsplan Stadsblokken-

Meinerswijk vast. De tegenstanders van het plan gingen tot aan de Raad van State in beroep.

Ondertussen richtte de Stadsblokkenwerf zich op haar plek in het bestemmingsplan en de afspraken die waren gemaakt tussen de gemeente en KWP over de toekomst van de gronden. Met de gemeente en KWP werd een vruchtbaar overleg gevoerd en er werden goede afspraken gemaakt met betrekking tot de planologische inbedding, de geluidscontouren en het toekomstige gebruik.

Op 29 maart 2023 heeft de Raad van State groen licht gegeven voor de plannen van de gemeente en KWP. Dit heeft voor de Stadsblokkenwerf als gevolg dat de bruikleenovereenkomst met KWP tot en met 2030 is verlengd. De gronden zullen dan om niet aan de gemeente worden overgedragen. De Stadsblokkenwerf heeft dus eindelijk vaste grond onder de voeten heeft gekregen.

De opbouw van de werfloods.

Ondertekening gebruiksovereenkomst: KWP, Gemeente en SBW, resp. projectontwikkelaar Roy Hasselerharm, wethouder Ron König en voorzitter Jan Trooster.

Leerlingen aan het werk.

ONT
WIK
KE
LING
STADS
BLOKKEN
WERF
2015
T/m
2021

WERF EN TERREIN

Sinds de start werd veel werk verzet door de werfvrijwilligers. Maar ook door leerlingen van het REA college die de kans kregen ervaring op te doen bij diverse projecten.

Michiel van der Drift en Eric Smits zijn vrijwilligers van het eerste uur. Michiel: *"Ik was gevraagd voor een bestuursfunctie. Ik was net met pensioen en vond het een aantrekkelijke uitdaging. Het pionierswerk en de combinatie van de rivier, het terrein, het pontje en de mensen waarmee ik ging samenwerken. We zijn begonnen met een klein groepje vrijwilligers met het ontginnen van het terrein. Het was toen een grote bramenknoedel."*

Eric ontdekte het pontje toen hij vanuit Nijmegen naar Arnhem fietste. *"Ik raakte in gesprek met de schipper en hoorde het verhaal van de Stadsblokkenwerf. Er stonden twee containers en een toiletwagen. Ik vond het direct een heerlijke plek. De formule om die met een groep enthousiaste vrijwilligers te ontwikkelen sprak me zeer aan en dat doet het nog steeds."*

Tijdens de klusdagen op de donderdagen en de vrijdagen ontstond een ploeg vrijwilligers die de technische

Demonstratie klinken bij bouw werfloods.

klussen uitvoerde. Er kwamen kleileempaden, bewegwijzering en elektra en water werden aangelegd. Het terrein werd verder verfraaid en er werd nog meer materieel aangeschaft en opgeknapt, waaronder een heuse werftransporter. Twee fraaie scheepsdelen werden geplaatst, die tevens konden worden gebruikt als magazijn voor het Werfpaviljoen.

Eric: *"Een bijzonder moment vond ik het bouwen van de Romneyloods eind 2015. We lagen op het dak platen vast te schroeven en ik keek door de bomen heen naar de lucht en de Eusebiustoren over het water."* In de loop van 2016 werd de Romneyloods voltooid, voorzien van monumentale houten deuren en een geklonken ijzeren front waarin de letters STADSBLOKKENWERF kunstig zijn uitgesneden. De loods werd verder ingericht en de inbraakbeveiliging werd verbeterd nadat herhaaldelijk was ingebroken.

Er werd een begin gemaakt met de langshelling. Van de Gelderse Smalspoor Stichting kon een hoeveelheid rails overgenomen worden, waarmee het spoor werd aangelegd. In eigen beheer werden de dwarsliggers

Kees werkt aan zijswaarden in loods.

vervaardigd. In Hoorn werd een partij tuindersrails uit de modder gegraven en naar Arnhem gebracht. Hiermee kon een klein service-spoortje worden aangelegd. Watersportvereniging Jason schonk een laadmast die in oude luister werd hersteld. Hij kreeg een plek bij de langshelling, waar in vroegere tijden ook een dergelijke kraan stond.

Van het vrachtschip de Hugo Grotius werden de roef en de stuurhut verwijderd, op de werf gezet en opgeknapt. De roef wordt inmiddels gebruikt als kantine en vergaderaccommodatie voor eigen gebruik.

In 2016 hebben voor het eerst eigenaren aan hun schip gewerkt op de Stadsblokkenwerf. Het ging om een Luxe Motor, een klein vrachtscheepje voor de wal en een Beenhakkervlet (klassieke roeiboort) die in de loods werd gerestaureerd. De Arnhemse houtbewerker Kees van Drie bouwde -in opdracht- een nieuwe houten mast voor een platbodem en een roer voor een grote tjalk. De eigenaar van de steilsteven Ebenhaezer maakte twee nieuwe zijswaarden.

In 2017 kwam daar een eigen project bij: het voormalige beurtschip 'de Stad Woerden' (1924). Natuurlijk werden ook het onderhoud en de aanpassingen aan de ASM1, het pontje, op de werf uitgevoerd. Een 20 meter lange dekschuit die werd aangeschaft om dienst te doen als opstapponton aan de Rijnkade werd opgeknapt en in gebruik genomen. Er werd aan verschillende kleine schepen gewerkt, waaronder aan een zogenaamde vlieger die een van de sponsors belangeloos had afgestaan.

De werfploeg besteedde veel tijd aan de bouw en het jaarlijks afbreken en opbouwen van het Werfpaviljoen. Eric Smits: *"We hebben een goede basisploeg op de werf, maar die wordt wel steeds ouder. Mensen die op eigen initiatief komen en het naar hun zin hebben willen nog wel eens blijven. Maar degenen die worden aangedragen vanuit een instelling zijn meestal geen blijvers. Dat is wel jammer want ze zouden op veel gebieden ervaring kunnen opdoen."*

Inmiddels worden plannen gemaakt voor het bouwen van een definitieve, grotere werfloods en het ontwikkelen van een avontuurlijke werftuin.

Michiel van der Drift en Eric Smits, vrijwilligers van het eerste uur.

WERFKRAAN

Wim Sluifers en Kees van 't Hoff hadden de tegenwoordigheid van geest om, al voor de Stadsblokkenwerf was opgericht, de 25 meter hoge werfkraan van Peters in Angeren voor de oud ijzer prijs op te kopen. Een kraan die veel lijkt op de kranen die vroeger op de ASM-werf stonden.

Vanaf 2018 was er zoveel vertrouwen in de toekomst dat gestart werd met het voorbereiden van de ontmanteling, het transport en de plaatsing van de kraan. De mast en de giek hebben een enorme omvang. Transport over de weg was geen optie. Een sponsoractie bracht ruim € 20.000 op, genoeg om het transport over water en de hijskranen te kunnen betalen. Toen was het wachten op de combinatie van de beschikbaarheid van het kraanschip van de firma van Dijke Maritiem, en de juiste waterstand. Op 9 mei 2019 om precies 08.00 uur was het zover. De 38 meter lange giek werd van de mast getakeld.

Michiel van der Drift: *“Geweldig vond ik het transport uit Angeren en de restauratie van de werfkraan. Een prachtig moment was toen we met drie man de bouten van giek moesten losdraaien. Het was afzien en het was vies weer. Maar het gevoel dat je zoiets samen doet onder zulke unieke omstandigheden zal ik nooit vergeten.”* De mast werd direct op zijn plek gezet op de afbouwkade op de Stadsblokken.

Het hijsen van de giek op de kraan.

Transport over water van giek en werfkraan.

Transport Stad Woerden over de weg.

Omdat er geen ruimte is voor rails met een rijdende kraan werd de mast vastgezet op de oude kraanbaan. De giek werd op het talud langs de havenmond gelegd. Sindsdien wordt twee dagen per week gewerkt aan de restauratie van de kraan. Op 11 december 2020 werd de giek weer op z'n plek gehesen. De verwachting is dat de kraan vanaf begin 2023 in gebruik genomen kan worden met een beperkte hijscapaciteit.

STAD WOERDEN

Het voormalige beurtschip “Stad Woerden” (1924) was een leerwerkproject voor jongeren van het RIBW dat voortijdig tot een eind was gekomen en was achtergebleven bij scheepswerf Bennik aan de IJssel. In 2016 werd het overgenomen door de Stadsblokkenwerf om als leerwerkproject voor leerlingen van het REA college te dienen. Het schip werd bij Bennik ingekort tot 19 meter en in de teer gezet.

Eric Smits, een van de vrijwilligers die de jongeren begeleidt: *“Mijn werkervaringen in het technisch onderwijs komen me goed van pas bij de samenwerking met de leerlingen van het REA-college.”*

In verband met de lage waterstand kon het schip bij Bennik niet te water worden gelaten en werd besloten het in de zomer van 2017 over land naar de Stadsblokkenwerf te vervoeren.

Transportbedrijf Derks en hijsbedrijf Bouwman hebben daar als sponsors bij geholpen. Het idee is om er een multifunctioneel scheepje van te maken, geschikt voor dagtochten met kleine

groepen tot twaalf personen. Enkele slaapplekken, een keuken en een natte cel maken het ook geschikt voor een langer verblijf met enkele personen. Er wordt nog nagedacht over de toegankelijkheid voor rolstoelgebruikers.

De Arnhemse fondsen (Dullertstichting, Het Burger en Nieuwe Weeshuis, de Stichting Bijzondere Noden) en het Wijkplatform Malburgen West hebben zich garant gesteld voor alle materiaal en bijkomende kosten (totaal plm. € 45.000). Het plan is het schip in 2023 te water te laten en te dopen met de nieuwe naam: Malburgen. Dan zullen ruim 15 jongeren relevante leerwerkervaring hebben opgedaan.

Stad Woerden als beurtschip in het ijs.

Leerlingen REA met foto van 'hun' boot op transport.

REA-COLLEGE

Het REA-college is onderdeel van Plurijn en biedt jongeren die in het reguliere onderwijs zijn vastgelopen een kans om zich te scholen en leerwerkervaring op te doen. Vanaf de oprichting van de Stadsblokkenwerf wordt met het REA-college samengewerkt op gebied van metaal. Leerlingen hebben meegewerkt aan de

bouw van de romneyloods, het Werfpaviljoen en de Stad Woerden. Vanaf midden 2020 is het REA in Arnhem gevestigd.

Marc de Ruiter: „Jongeren die bij wijze van spreken vorig jaar aan de overkant onder de brug stonden te dealen zijn hier nu bezig een nieuw leven op te bouwen.

Op de Stad Woerden viel het kwartje. Vaak geeft de buitenwereld die jongeren de schuld van de situatie waar ze in zitten. Dat is niet altijd terecht. Hier leren ze hun verantwoordelijkheid te nemen. In de praktijk laten zien dat je het verschil maakt.

De jongeren zijn trots op wat ze hier maken. Oud-leerlingen – die inmiddels een baan hebben gevonden – komen zelfs met familie langs om “hun” Stad Woerden te laten zien. De samenwerking met oudere generaties op de Stadsblokkenwerf werkt ook goed voor de motivatie van de jongeren.”

HUGO GROTIUS

De Hugo Grotius was een van de vele zeilende vrachtschepen die rond 1900 de Rijn bij Arnhem bevoeren. In de loop der jaren werd het verbouwd en voer het als motorvrachtschip totdat het in 1998 gesloopt zou worden. Bart Vermeer uit Krimpen aan de Lek wist het schip echter te redden en bracht het onder in een stichting. Als scheepsrestaurateur begon hij met de restauratie. Hij bracht het casco terug naar de oorspronkelijke lengte van 44 meter. Omdat Bart rond 2015 wilde stoppen met werken, zocht hij een toekomst voor het unieke schip. Met de stichting Touchstones en Bart Vermeer werd het plan uitgewerkt om van de Hugo Grotius een zeilend theater-schip te maken met Arnhem als thuishaven. Begin 2018 kwam de Hugo Grotius aan in de ASM-haven voor de verdere restauratie en verbouwing.

Van meet af aan was duidelijk dat deze restauratieklus door professionals zou moeten worden uitgevoerd. Vanuit de Stadsblokkenwerf is intensief meegewerkt aan het opzetten van de nieuwe stichting, het verkrijgen van subsidies (totaal ruim € 400.000 geworven), het verlenen van een garantiestelling en tal van andere, organisatorische zaken. Werfvrijwilligers van de Stadsblokkenwerf verleenden hand- en spandiensten. Vanaf 2020 werd het roer omgegooid. Het idee van theaterschip werd vervangen door dat van een opleidingsschip. Ook moest worden omgezien naar een andere plek om de werkzaamheden uit te voeren. De bestuurlijke betrokkenheid van de Stadsblokkenwerf werd toen beëindigd. Vanaf eind 2020 ligt het schip in Rotterdam waar de restauratie wordt voortgezet. Het is de bedoeling dat de Hugo Grotius uiteindelijk zal het terugkeren naar haar toekomstige thuishaven Arnhem.

Hugo Grotius op Nederrijn op weg naar de Stadsblokkenwerf.

HET PONTJE ASM1

Op 24 februari 2015 arriveerde het bootje in Arnhem als een roestige werkvet die in de havenmond van IJmuiden dienst had gedaan voor het vervoer van personeel.

Hans van de Wetering en Rob Bilderbeek: “Met een groepje vrijwilligers haalden we het pontje op in IJmuiden. Het bootje zag er niet best uit, aangevreten als het ware. Prachtig scheepje, maar met deuken. De een ging onder het schip liggen voor het vieze werk, de ander ging uitstukken, stukken plaat slijpen en erin zetten, de stuurhut opbouwen, schilderen enzovoorts.” Na 8 weken hard werken was het scheepje in oude glorie hersteld. Op 22 april 2015 werd het door doopmoeder Petra Helldörfer gedoopt met de naam ASM1 en te water gelaten. Hans en Rob: “De schippers kwamen er ook, hoort zegt het voort, spontane aanmeldingen. Gelukkig met ervaring, want als je kan autorijden kan je nog geen scheepje varen. De passagiers vonden het prachtig, sommigen stapten niet meer uit, die hadden nog nooit op zo'n voetveer gezeten.”

In het eerste jaar werden 9.000 mensen overgezet, en dat aantal liep op tot 16.000 in 2019. Helaas kregen het paviljoen en het pontje daarna last van de Coronamaatregelen. In 2020 werden er 4.000 passagiers geteld en in 2021 5.000. Van 1 mei tot 1 oktober voer het pontje van woensdag tot en met zondag, van 12 uur tot 18 uur. De prijs van een overtocht was 1 euro voor volwassenen en 50 eurocent voor kinderen (5 t/m 10 jaar) en voor fietsen. Tijdens evenementen zoals het circustheater werd er extra gevaren. Buiten de reguliere vaartijden werd het pontje – tegen betaling – incidenteel ingezet voor kleine gezelschappen.

Werkploeg voor ASM1 in hal Helldörfer.

Met financiële hulp van de gemeente en de provincie konden een nieuw ponton en nieuwe loopbruggen worden gebouwd en een dekschuit worden opgeknapt en aangepast. Dat was allemaal nodig om het overzetten van fietsers mogelijk te maken. Veel fietsers hebben sindsdien de overtocht gemaakt.

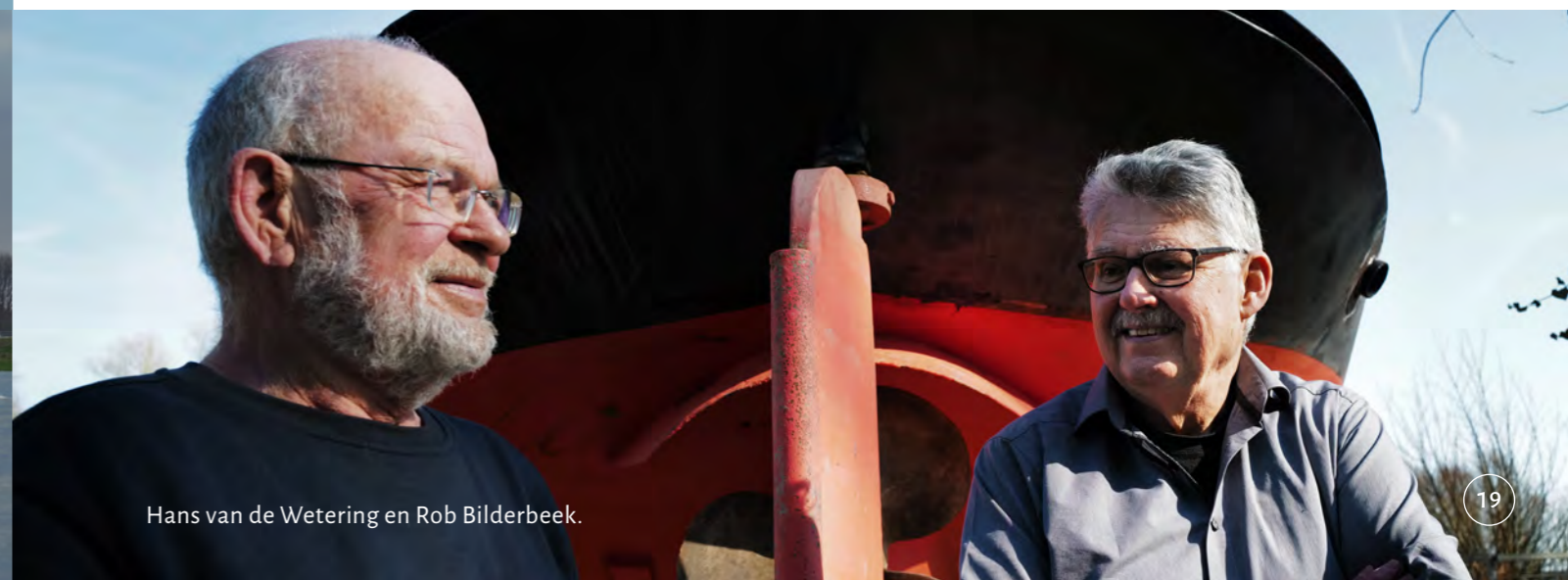
Zelfs enkele rolstoelers werden met vereende krachten in en uit de boot geholpen. De coronacrisis heeft er flink ingehakt. In 2020 en 2021 werd maar zeer beperkt gevaren en met de nodige beperkingen.

De Willem III in erbarmelijke toestand in IJmuiden.

Pont met zijklep voor fietsen.

Hans van de Wetering en Rob Bilderbeek.

WERFPAVILJOEN

Vanaf mei 2015 is de zeecontainer op de Stadsblokkenwerf in gebruik als 'restaurant'. Pien Floor en een aantal andere vrijwilligers serveerden de koffie en thee. Pien, in de beginjaren de drijvende kracht achter het paviljoen: "In het begin was er bijna niets. Alleen een blauwe zeecontainer met gereedschap van de werf. We hadden één simpel koffiezetapparaatje en moesten water met jerrycans aanvoeren. Een paar klapstoeltjes met een parasolletje in het gras, en dat was het. Ik bracht nog wat spullen van het straatfeest mee. Daar moesten we het mee doen. Het was echt pionieren. Later mochten we voor de horeca een rode publiekscontainer van de gemeente gebruiken, echt een snoepje."

Inmiddels was designer Ruud-Jan Kokke zo enthousiast over de ontwikkelingen op de Stadsblokkenwerf dat hij vrijwillig een ontwerp maakte voor het Werfpaviljoen dat zou worden opgetrokken uit restmateriaal en afval. Het sprak zo tot de verbeelding dat verschillende ondernemers en vrijwilligers eraan mee wilden werken. Het moest demontabel en hufterproof zijn. De vier wanden werden als losse elementen gebouwd bij lasbedrijf Helldörfer.

Het werk werd uitgevoerd door leerlingen van het REA-college, met deskundige ondersteuning van begeleiders van het REA-college, en een aantal vrijwilligers van de Stadsblokkenwerf.

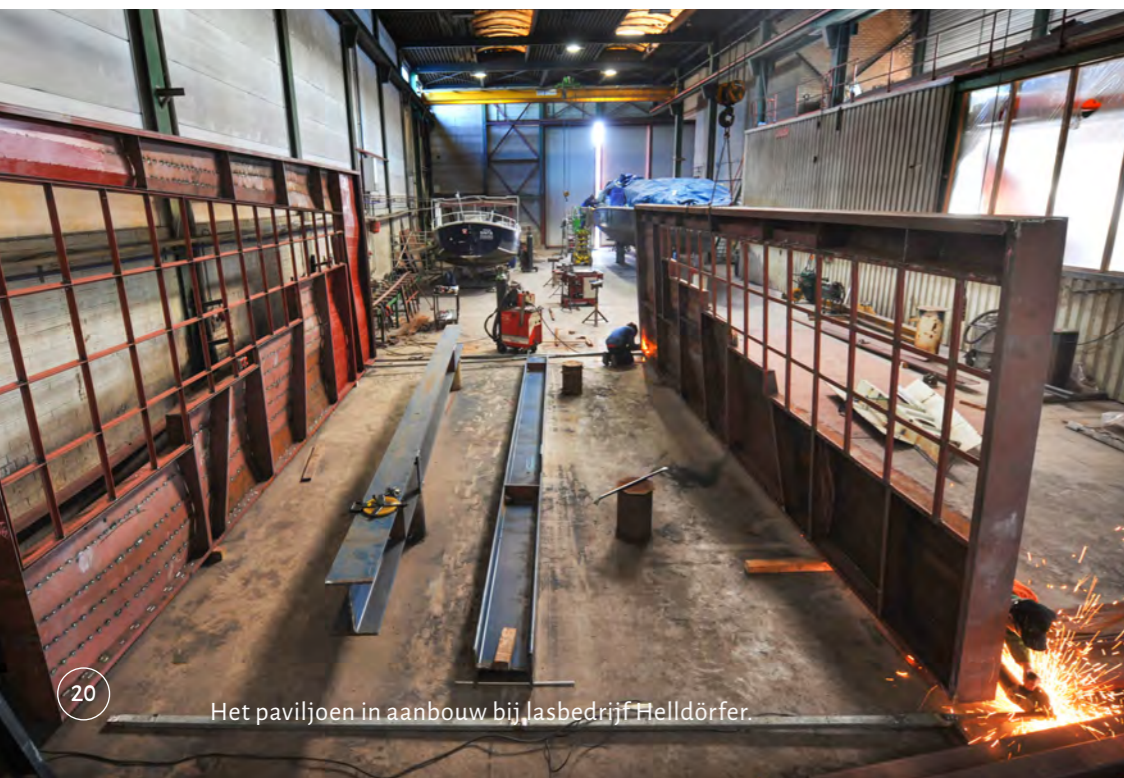
De betonnen platen voor de vloer werden gratis gemaakt door IJsselbeton (K3Delta), het ijzer kwam van de restanten van een opgegeven jachtwerf en het dak bestaat uit overtollige luiken van een vrachtschip dat was ingekort.

Terras bij Werfpaviljoen.

Pien Floor: "Om daar met de andere vrijwilligers een publieksfunctie te ontwikkelen vond ik een uitdaging. Bezoekers vertellen over de plannen van de Stadsblokkenwerf en over de historie van de ASM. Dat vond ik ook erg leuk. In aanvulling daarop waren er regelmatig rondleidingen van Jan Prins over het voormalige ASM-terrein. Ook genoot ik van de samenwerking met het circus theater. We konden alles stap voor stap verder uitbouwen. De ontwikkeling van het Werfpaviljoen, de inrichting daarvan, met onder andere onze kleurige krattenbar. We gingen steeds meer eigen verse producten ontwikkelen die zeer werden gewaardeerd. We hebben toen het fundament gelegd voor dit pareltje aan de Rijn, en daar ben ik nog steeds trots op."

Het resultaat mocht en mag er zijn. Dit nieuwe pronkstuk van Arnhem werd op 15 juli 2016 feestelijk geopend. De opening van het Werfpaviljoen leidde tot steeds meer drukte. De kaart werd uitgebreid met zwak alcoholische dranken en diverse heerlijkheden, waaronder belegde broodjes, taart, soep en de onvolprezen smoothies. In de warme maanden waren het paviljoen en de theetuin vaak helemaal bezet. Het mooie gebouw op die geweldige plek en de gastvrijheid van de vrijwilligers werden kennelijk zeer gewaardeerd. De openingstijden kwamen overeen met de vaartijden van het pontje: woensdag tot en met zondag van 12 tot 18 uur gedurende de maanden mei tot en

Het paviljoen in aanbouw bij lasbedrijf Helldörfer.

Opening Werfpaviljoen.

met september. In het Werfpaviljoen is informatie te vinden over de geschiedenis van de ASM-werf, de scheepvaart en de scheepsbouw, onder andere in de nautische bibliotheek.

De jury van de Nationale Staalprijs waardeerde het ontwerp van Ruud-Jan Kokke, want het Werfpaviljoen werd genomineerd voor de Nationale Staalprijs 2016. Hoewel de prijs niet naar de Stadsblokkenwerf ging, is een nominatie ook iets om trots op te zijn. Het was elk jaar een hele tour om het Werfpaviljoen voldoende te bemensen met vrijwilligers. Door de tomeloze inzet van een aantal van hen is het gelukt om de meeste dagen open te zijn. Naast gewone bezoekers waren er mensen die een plekje reserveerden voor kleine feestjes (verjaardagen en dergelijke) en bijeenkomsten tijdens de openingsuren. Het paviljoen is niet te huur voor feesten en partijen. De waardering van het publiek blijkt onder meer uit de hoge score op GoogleMaps: 4,4 van de maximaal 5 punten.

Vrijwilliger Pien Floor:

"Je had 't gevoel altijd buiten te zijn, tegenstrijdig in wezen, want de temperatuur kon hoog oplopen binnen de muren van het metalen Werfpaviljoen. Bij mooi weer was het dan ook soms buffelen. Het was echt genieten als we dan zo af en toe na afloop met de ploeg in de zwoele zomeravond nog wat bleven om wat te eten en drinken op "ons" terras aan de Rijn. Veel mensen heb ik zien groeien op de Stadsblokkenwerf. Plezier hebben in je werk en toch hard werken. Leren samen werken en elkaar ondersteunen. Het gevoel echt een bijdrage te kunnen leveren aan de stad Arnhem."

Vrijwilliger Rob van der Vijgh:

„Ik ben in 2006 in Arnhem komen wonen en wilde iets voor de stad doen. Ik zocht iets waarmee ik ook meer mensen zou leren kennen in een mooie omgeving. Ik ben in 2017 begonnen op het pontje te varen. Na de vaartjes telden we het geld in het Werfpaviljoen en dronken dan gelijk wat met de mensen daar. Zo raakte ik erbij betrokken. Er werd gevraagd of ik me ook voor het paviljoen in wilde zetten. Dat was voor de zomer van 2019 en dat was gelijk het drukste jaar ooit. Maar wel geweldig. Het was keihard werken, maar ook één groot feest; de gezelligheid met de bezoekers en de andere vrijwilligers. De jaren daarna stonden in het teken van corona. Er was veel onzekerheid over wat wel en wat niet kon. Vrijwilligers twijfelden of ze wel wilden komen werken. Hopelijk kunnen we de komende jaren die prachtige plek verder ontwikkelen. Ik vind het nog steeds een heel mooi project waarvoor ik me graag wil blijven inzetten."

Pien Floor en Rob van der Vijgh.

PR EN ACTIVITEITEN

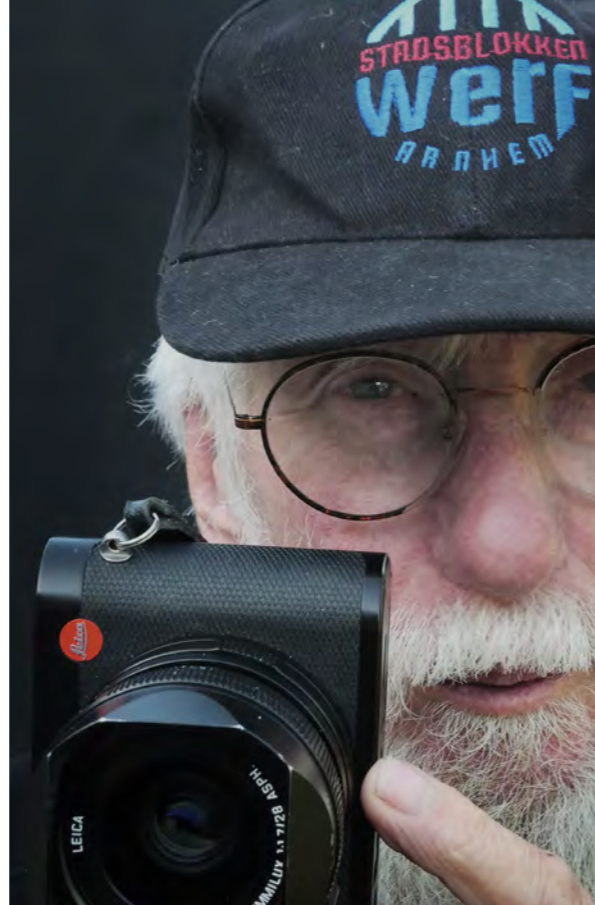
De Stadsblokkenwerf heeft een commissie voor de PR, de marketing en activiteiten.

Jaarlijks worden in de stad flyers en affiches (*schuitje varen, theetje drinken*) verspreid. Er is een website en een Facebookgroepspagina met inmiddels meer dan 1.000 leden. Het paviljoen en het pontje staan op Google Maps met hoge waarderingsscores. Op en bij het terrein werd de bewegwijzering verzorgd met hulp van de sponsors GelreSign en Buro Gom. In 2021 kwamen daar de markante informatieborden bij. Alle ontwikkelingen worden gevolgd met de fotocamera en veel daarvan was te zien in het Klusverslag, dat door werfteam regelmatig werd verspreid onder vrijwilligers, sponsors en belangstellenden.

Stadsblokkenwerf is een uniek project dat bij velen tot de verbeelding spreekt en is daarmee aantrekkelijk voor vrijwilligers en bezoekers. Maar ook culturele instellingen en organisatoren van evenementen hebben de potentie ontdekt.

Op en rond het terrein werden tal van activiteiten georganiseerd waar de Stadsblokkenwerf met haar vrijwilligers aan heeft meegewerkt en die door de werf zijn gefaciliteerd. Denk daarbij aan: de Kadedagen, Cirque de la Liberté, het Luie Hond Festival, de Open Monumentendagen, de Dag van de geschiedenis, afstudeerprojecten van ARTEZ en Eindland van Hoogte 80.

Bij diverse gelegenheden zoals de Kadedagen en de Open Monumentendagen werd actief aan de weg getimmerd. Er zijn veel nautische tweedehands boeken en Stadsblokken-merchandising materialen zoals boeken, T-shirts en petjes verkocht. Op het NS-station verscheen onverwachte publiciteit: een groot spandoek met een foto van de Stadsblokkenwerf hing maandenlang in de drukke tunnel onder de perrons.

Vrijwilliger en fotograaf Cees Mooij:

"Het werk voor de PR-commissie begon klein, maar er is in de loop van de tijd steeds meer opgepakt. Bijvoorbeeld de organisatie van de Kadedagen en de medewerking aan de Open Monumentendagen. Van het begin af aan heb ik een foto-archief opgebouwd. Ik lever ook de foto's voor de klusverslagen. Met de klusverslagen houden we contact met vrijwilligers, donateurs en sponsors. Dat is belangrijk voor de public relations. Met de merchandising ben ik ook begonnen, als een verdienmodel, waarom niet? Het is geweldig om mensen in de stad te zien lopen met onze mooie tas! Het bedenken van een geschenk voor de vrijwilligers levert vaak ook weer inspiratie op voor de merchandising in de vitrines. Thuis ben ik vaak bezig met bestellingen, foto's bewerken en interessante zaken opsporen op het net. Ik moet er wel een beetje voor waken om nog meer naar me toe te trekken, het moet leuk blijven en dat is het nog altijd!"

Groep vrijwilligers met burgemeester Marcouch.

ORGANISATIE

Stadsblokkenwerf is een stichting met een bestuur dat de besluiten neemt en de beleidskaders en budgetten vaststelt. Daarbij zijn uiteraard de statutaire doelstellingen leidend en er wordt rekening gehouden met de wensen en de inbreng van de vrijwilligers. Jaarlijks wordt een beleidsdag georganiseerd en soms ook themabijeenkomsten.

Stadsblokkenwerf is een erkende ANBI-instelling waardoor donaties fiscaal kunnen worden afgetrokken. De belangrijkste documenten waaronder het statuut, de jaarverslagen en de jaarrekeningen worden gepubliceerd op de website.

De ruim 60 tot 70 vaste vrijwilligers die actief zijn bij de Stadsblokkenwerf vallen organisatorisch onder vier commissies: Werf, Pontje, Werfpaviljoen en PR en activiteiten. Daarnaast zijn er tijdelijke projectgroepen actief. Van elke commissie of projectgroep maakt minimaal één bestuurslid deel uit zodat alle informatie in het bestuur samenkomt.

De commissies en projectgroepen hebben eigen beleidsvrijheid binnen de vastgestelde kaders en budgetten.

Rondleiding van Jan Prins met demonstratie smeden door Peet van Remmerden.

Judith van Acker † . Carola van Aken . Cees Bakker
Loes van Bergen . Rob Bilderbeek . Lindsey Blaauw
Jan Borsen . Melvin Boterman . Ronald Brakenhoff
Anouschka van Brenk . Reinier Brinkman . Carla Brouwer
Andries Brunsting . Bert Burger † . Astrid Burgers . Robert
Jan Calon . Martien Coopmans . Soraya Craamer . Marjan
Crebas . Frans Damen . Hans Dassen . Janna Dellaert
Zeynep Demir . Carel Derksen . Elly Doornbosch . Michiel
van der Drift . Heleen Drijver . Saskia Edelenbosch . Petra

Waldemar Koning . Aschwien Kooy . Homme Korstanje
Wim Korteweg . Marijn Kruitwagen . Sixta Kugel . Henno
de Kuijper . Charl Laumen . Wim Lavooij . Sarah van Leer
Ger Lemmen . Irma van Loo . Gerda Lubberts . Rineke
Luijckx . Eddy Masselink . Jos Meekels † . Cees Mooij
Rob Nijse . Suzanne Oliver . Anouk Pauwels . Paula
Pegman . Aimée Perk † . Francis Pierik . Annet Planten
Erik Pol . Menno Pols . Jan Prins . Amy Pullens . Berry
Range . Ellen Regter . Jeroen Reith . Peet van Remmerden

ALLE VRIJWILLIGERS TOT EN MET 2021

Eijkelkamp . Kees Ellerbroek . Dorrie Fenankamber . Pien
FloorJoseph Follender . José Frederiks-Bouwmeister
Ineke Frowein . Frederieke Genevace . Annelinde
Gerritsen . Steven Gerritsen . Nicky Geytenbeek . Dorien
van Gils . Lucy Glaap . Gerdie Godee . Hilbert de Goede
Toon Gores . Marian Goudappel . Sabine Greveling
Letty Groenen . Antje Grolleman . Marco 't Hart . Roland
Havekes . David Havenaar . Manon Heezen . Conny Hendriks
Rob Hendrikse . Henk van Heumen . Lien van Heumen
Marjon Hiehle . Kees van 't Hoff . John Holtackers . Pieter
Holthuis . Wendel Hulskotte . Leila Kabiri . Teunis van de
Kamp . Henk Keizer . Erik Klijn . Leendert van Koevinge

Ellen Rendering . Marijn van Rij . Edo de Ronde . Lex Rots
Reinier Roukema . Marc de Ruiter . Stief Sahertian . Henk
Schrier . Wim Sluifers . Eric Smits . Vera Spronk . Mieke
van de Stadt . Mary Struijs . Stasja van Stuchtelen
Henk Sybesma . Truus Taal . Marcel Tabak . Wolter Toet
Daan Triest . Jan Trooster . Jordi Gil Valcarcel . Lot Vale
Johan Veerman † . Ivonne van Vegten . Delia Verdellen
Ben Verhaaf . Hanna Verhaar . Hanne Vermeulen . Rob
van der Vijgh . Maarten Vinkenborg . Peter Visser
Annemarie van Vliet . Marloes van der Werf . Peter van
der West . Hans van de Wetering . Rogier Wienk . Maarten
van Woudenberg . Ate Wymenga . Annemiek Zwartkruis